

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри к.е.н., доц.

_____ Л.О. Болтянська

«__» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків»

для здобувачів ступеня вищої освіти *«Бакалавр»*

зі спеціальності **076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»**

Факультет економіки та бізнесу

2019– 2020 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» - Мелітополь, ТДАТУ. 2019 - 17 с.

Розробник: к.е.н., доцент Тебенко В.М.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри ПТБ

к.е.н., доц. _____ Л.О. Болтянська

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» ступеня вищої освіти «Бакалавр»

Протокол № 1 від « ____ » _____ 2019 року

Голова, доц. _____ А.А. Костякова

©Тебенко В. М., 2019 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 4	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Курс	Семестр
Змістових модулів –2		4-й	8-й
Тижневе навантаження: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 6,6	Ступінь вищої освіти: <u>«Бакалавр»</u>	Вид занять	Кількість годин
		Лекції	16 год.
		Лабораторні заняття	-
		Практичні заняття	24 год.
		Семінарські заняття	-
		Самостійна робота	80 год.
		Форма контролю: <u>екзамен</u>	

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни — ознайомити студентів із технологією прийняття рішень, основами сучасної економічної ризикології та на основі набутої систематизованої інформації сформуванню комплексної системи знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Головні завдання курсу:

- засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень;
- засвоєння методичних підходів щодо аналізу ризику та прийняття управлінських рішень в умовах ризику;
- засвоєння математичного апарата, необхідного для обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків;
- оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання ризику з використанням комп'ютерної техніки та сучасного програмного забезпечення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- понятійний та категорійний апарат щодо обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків на підприємстві;
- економічну сутність та основні види господарських рішень;
- основні принципи та підходи до обґрунтування господарських рішень у різних умовах функціонування підприємства (визначеності, невизначеності, ризику);
- критерії якості та ефективності обґрунтування господарських рішень;
- технологію розробки та прийняття оптимальних господарських рішень;
- сучасні економіко-математичні методи та моделі обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків;
- природу виникнення невизначеності та ризиків, їх різновиди і вплив на якість господарських рішень; теоретичні аспекти ризик-менеджменту;
- напрями регулювання та методи зниження підприємницьких ризиків;

Після вивчення курсу «Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику» студенти повинні **вміти:**

- проводити ідентифікацію та аналіз ключових проблем на підприємстві;
- обґрунтовано визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень;
- оцінювати рівень ризику підприємницької діяльності з використанням економіко-математичних методів;
- проводити прогнозування та аналіз господарських рішень;
- застосовувати економіко-математичні методи та моделі в процесі розробки і прийняття господарських рішень;

- здійснювати обґрунтований вибір оптимального господарського рішення на підставі критеріїв в умовах визначеності, невизначеності та ризиків;
- визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ГОСПОДАРСЬКІ РІШЕННЯ В РІЗНИХ СФЕРАХ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

Література: [1, 3, 7, 8].

Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення. Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень. Якість та ефективність господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Умови забезпечення якості господарського рішення. Види ефективності господарських рішень. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності

Література: [2, 3, 7, 27].

Необхідність прийняття господарських рішень. Процес прийняття рішень та його елементи. Етапи та процедури процесу прийняття рішень. Стилі прийняття рішень. Основні способи прийняття рішень. Корисні структурні схеми для прийняття рішень. Методи, що використовуються для формалізації моделей прийняття господарських рішень. Характер прийняття господарських рішень. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Умови прийняття господарських рішень залежно від ступеня визначеності інформації. Ранжирування умов прийняття рішень. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Характеристика видів контролю. Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень

Література: [1, 3, 7, 32].

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Експертні методи та межі їх застосування. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування та його різновиди. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей».

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності

Література: [2, 5, 8, 33,40].

Обґрунтування господарських рішень. Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень. Прогнозування та аналіз господарських рішень. Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень. Можливі критерії: технологічні, техніко-економічні, ергономічні, соціологічні, психологічні, естетичні, соціальні, екологічні. Комплексне використання нормативних і дескриптивних моделей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РИЗИК І НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ ПІД ЧАС ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Тема 5. Невизначеність як першочергова ризику підприємницької діяльності

Література: [2, 5, 9, 15].

Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності. Сутність невизначеності та основні причини її появи. Видова класифікація невизначеності. Урахування чинника невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження. Критерії (правила) обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та їхня характеристика. Матриця прибутків і матриця витрат, особливості їхньої побудови. Теорія корисності в системі процесів прийняття рішень. Аксиоми раціональної поведінки. Лотерея, її детермінований еквівалент, премія за ризик та страхова сума. Умови схильності, несхильності, байдужості до ризику. Приклади функцій корисності.

Тема 6. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

Література: [1,5, 8, 39, 41].

Ризик у діяльності суб'єкта господарювання. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники впливу на ступінь ризику. Функції ризику в підприємницькій діяльності. Класифікація підприємницьких ризиків. Характеристика підприємницьких ризиків за сферою їхнього походження та ступенем впливу на результати діяльності підприємств. Обґрунтування господарських рішень в умовах ризику. Характеристика критеріїв прийняття рішень за умов ризику.

Тема 7. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику

Література: [1, 6, 8, 9,].

Інвестиційні рішення та критерій ефективності їх прийняття. Критерії обґрунтування рішень під час прийняття (вибору) інвестиційного проекту. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Коефіцієнт систематичного ризику. Опціональний критерій прийняття рішень. Систематичний ризик і очікувана дохідність компанії. Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковца і Р. Тобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів.

Тема 8. Оцінювання підприємницьких ризиків

Література: [4, 7, 8, 10, 12].

Сутність кількісного та якісного аналізу підприємницького ризику. Якісний аналіз підприємницьких ризиків. Характеристика основних зон ризику. Причини та фактори виникнення основних видів господарських ризиків. Кількісний аналіз підприємницьких ризиків. Імовірні втрати у процесі здійснення підприємницької діяльності. Ступінь ризику. Система показників абсолютного та відносного вимірювання ризику. Крива ризику та процес її побудови. Методи кількісного оцінювання ризиків. Переваги й недоліки основних методів кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Методи оцінювання ризикованості інвестиційних проектів. Переваги й недоліки методів кількісного оцінювання ризику інвестиційних проектів. Аналіз варіабельності прибутку.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер тижня	Вид занять	Тема заняття або завдання на самостійну роботу	Кількість				
			ЛК	лаб	ПР	СРС	балів
Змістовий модуль 1. Господарські рішення в різних сферах підприємницької діяльності							
20	Лекція 1	Сутнісна характеристика господарських рішень	2				
	Практична робота 1	Сутнісна характеристика господарських рішень			3		3
	Самостійна робота 1	Робота на навчально-інформаційному порталі				7	2
21	Лекція 2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності	2				
	Практична робота 2	Технологія прийняття рішень господарської діяльності			3		4

	Самостійна робота 2	Робота на навчально-інформаційному порталі				8	3
22	Лекція 3	Методичні основи підготовки господарських рішень	2				
	Практична робота 3	Обґрунтування рішення «ресурс-продукт»			3		4
	Самостійна робота 3	Робота на навчально-інформаційному порталі				7	2
23	Лекція 4	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності	2				
	Практична робота 4	Обґрунтування рішення «ресурс-ресурс»			3		4
	Самостійна робота 4	Робота на навчально-інформаційному порталі				8	3
24	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК I				10	
25	ПМК I	Підсумковий контроль за змістовий модуль I					10
Всього за змістовий модуль 1 -60 год.			8		12	40	35
Змістовий модуль 2. Ризик і невизначеність під час обґрунтування господарських рішень							
31	Лекція 5	Невизначеність як першочергова ризику підприємницької діяльності	2				
	Практична робота 5	Вибір оптимального рішення в умовах невизначеності та ризику			3		3
	Самостійна робота 5	Робота на навчально-інформаційному порталі				7	2
32	Лекція 6	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2				
	Практична робота 6	Вибір оптимального рішення в умовах часткової визначеності			3		4
	Самостійна робота 6	Робота на навчально-інформаційному порталі				8	3
33	Лекція 7	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	2				

	Практична робота 7	Вибір оптимального рішення в конфліктних ситуаціях			3		4
	Самостійна робота 7	Робота на навчально-інформаційному порталі				7	2
34	Лекція 8	Оцінювання підприємницьких ризиків	2				
	Практична робота 8	Якісне та кількісне оцінювання підприємницьких ризиків			3		4
	Самостійна робота 8	Робота на навчально-інформаційному порталі				8	3
35	Самостійна робота	Підготовка до написання ПМК 2				10	
36	ПМК 2	Підсумковий контроль за змістовий модуль 2					10
Всього за змістовий модуль 2 -60 год.			8		12	40	35
Екзамен							30
Всього з навчальної дисципліни –120 год.							100

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

1. Класифікація ГР за прогнозованою ефективністю:
2. Яке з наведених визначень підходить до форми підготовки ГР «Акт»?
3. Визначте основні параметри якості ГР:
4. Технологічна сутність рішень полягає в:
5. Під ефективністю ГР розуміють:
6. Екологічна ефективність ГР це:
8. Універсальне передбачення це:
9. У ході прийняття та обґрунтування рішень варто враховувати:
10. Основні елементи процесу прийняття рішень:
11. Класична модель прийняття рішення базується -
12. Метод колективного генерування ідей, що припускає не генерацію нових ідей, а критику вже наявних це.
13. Вимоги до розробки анкет:
14. Метод заснований на багаторазовому використанні зафіксованого в банку даних організації досвіду розв'язання тих чи інших ситуацій, що мали місце на фірмі, та прийнятих за ними рішень, а також звичайних виробничих завдань це:
15. Метод, в якому кожному варіанту рішення ставиться у відповідність коефіцієнт значимості це:

16. Метод при якому група з шести учасників аналізує та формулює задану проблему. Кожен учасник заносить у формуляр три пропозиції з розв'язання проблеми (протягом 5 хв) і передає формуляр сусіду. Останній бере до відома пропозиції свого попередника, а під ними у три стовпчики вносить ще три власні пропозиції.

17. Основний засіб розв'язання задач оптимізації виробничо-господарської діяльності.

18. З погляду принципового підходу до варіантності ГР поділяють:

19. Політична ефективність ГР це:

20. Імітаційне моделювання реальних ситуацій, для виконання якого кожний учасник дістає певну роль це:

21. Метод який являє собою низку прогнозів з кожного розглянутого рішення щодо його реалізації, а також можливих позитивного чи негативного наслідків це:

22. Метод колективного генерування ідей щодо розв'язання творчої задачі, мета якої — добір ідей це.

23. Сутність методу експертних оцінок полягає:

24. Метод колективного генерування ідей щодо розв'язання творчої задачі, мета якої — добір ідей це.

25. Ключові принципи прогнозування господарських рішень:

26. Основні джерела інформації для прогнозування:

27. За ступенем обов'язковості виконання ГР бувають:

28. Ознаки ГР:

29. Яке з наведених визначень підходить до форми підготовки ГР «Закон»?

30. Організаційна сутність рішень полягає в:

31. За терміном дії ГР поділяють на:

32. Основні види ефективності ГР:

33. Правова ефективність ГР це:

34. Соціальна ефективність за РГР (розробка господарських рішень) — це:

35. Ризиковане рішення це:

36. Імпульсивне рішення це:

37. Основні шляхи прийняття рішення:

38. Яка схема прийняття рішень передбачає необхідність щохвилинного розподілу індивідуальних завдань працівників. При цьому керівні кадри — фактор обмеження можливості прийняття рішення:

39. Основні переваги індивідуальних методів полягають:

40. Метод в якому пошук ідеї розв'язання проблеми часто можна знайти, змінивши напрям пошуку на протилежний, такий, що суперечить сформованим традиційним поглядам, продиктованим логікою та здоровим глуздом.

42. Основні етапи проведення експертизи:
43. Метод, в якому кожна альтернатива оцінюється експертом визначеною кількістю балів це:
44. Метод аналізу спрямований на підвищення корисного ефекту на одиницю сукупних витрат це:
45. Основний засіб дослідження масових повторюваних явищ це:
46. Основний засіб розв'язання задач оптимізації виробничо-господарської діяльності.
47. Умови прийняти ефективного рішення:
48. Імпульс для прийняття певного ГР — це:
49. Етап «Постановка задачі розв'язання проблеми» передбачає виконання таких процедур:
50. Етап «Вибір рішення» передбачає виконання таких процедур:
51. Інтуїтивне рішення *це*:
52. Сутність методу експертних оцінок полягає:
53. Метод колективного генерування ідей щодо розв'язання творчої задачі, мета якої — добір ідей це.
54. Економічна сутність ГР має прояв у тому, що:
55. Організаційна ефективність ГР це:
56. До елементів ГР відносять:
57. Перешкоди прийняття ефективного рішення:
58. Редукціонізм — це:
59. Рішення, що приймаються за умови ґрунтовного оцінювання, критичного підходу до справи й характеризуються браком новизни й оригінальності, — це:
60. Цілеспрямована організація прийомів, способів і дій людини, що дає змогу розкласти складний об'єкт на складові, дослідити їх, а здобуті результати об'єднати за допомогою іншого логічного прийому — синтезу цілого це:
61. Метод заснований на використанні інформації про минулий позитивний досвід організації (інших організацій) у певній сфері діяльності.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

1. Кількісно невизначеність може виступати як:
2. Основні причини недостовірності інформації;
3. Невідомість свідчить...
4. За якою формулою за рівнем імовірності випадання подій можна розрахувати повну невизначеність?
5. За ступенем імовірності настання подій розрізняють:

6. Яка з наведених нижче причин сприяє виникненню невизначеності під час реалізації ГР в організації?

7. Невизначеність — це:

8. Ризик — це:

9. Ризик — подія, що може відбутися чи не відбутися, та мати один із можливих економічних результатів: негативний (програш, збиток); нульовий; позитивний (виграш, вигода, прибуток) це:

10. Категорія ризик в історичному аспекті це:

11. Ризик проявляється на всіх етапах підприємницької діяльності, незалежно від її сфери; він прямо пов'язаний із дохідністю та економічними втратами у процесі господарювання це:

12. Суб'єкт ризику це:

13. До зовнішніх факторів непрямого впливу на ступінь підприємницького ризику відносять:

14. Стимулювання пошуку шляхів нетрадиційного розв'язання проблем господарювання це:

15. Можливість виконання ризиком ролі каталізатора під час здійснення господарських операцій це:

16. Спекулятивний ризик це:

17. Ризик — пов'язаний із можливістю знецінення інвестиційно-фінансового портфеля це:

18. Ризики, що виникають на макрорівні та впливають на всіх суб'єктів господарювання даної країни це:

19. Ризики галузевого походження:

20. Ризики, що перевищують максимальну межу ризику, сформовану в даній економічній системі це:

21. Критерій ефективності прийняття інвестиційних рішень можна сформулювати таким чином:

22. Індекс прибутковості розраховується за формулою:

23. Інвестиційний проект вважається ефективним, якщо:

24. Якщо індекс доходності більш за одиницю, це означає, що:

25. При порівнянні кількох варіантів інвестицій використовують такі показники:

26. У найгіршому випадку — втрата всього прибутку, за сприятливого збігу обставин — незначний розмір утрат, що припадає на одну ризиковану ситуацію це:

27. Можливі втрати перевищують виручку та можуть досягти величини, що дорівнює майну підприємства, вкрай рідкісні випадки настання ризику це;

28. Розрізняють основні параметри оцінювання ступеня ризику:

29. Ступінь ризикованості залежить:
30. До найменш ризикованих відносять такі групи підприємств:
31. Втрати, пов'язані з нераціональним використанням часу внаслідок виникнення певного ризику це;
32. Абсолютна величина ризику розраховується за формулою:
33. Основні складові невизначеності:
33. Ситуація, яка виникає при сприйнятті суб'єктом управління економічних явищ і процесів це;
34. За якою формулою за рівнем імовірності випадання подій можна розрахувати повну визначеність?
35. Це правило називають ще правилом оптимізму—песимізму. Йдеться про:
36. Технічна невизначеність пов'язана ...
37. Виражає ступінь задоволення особи від споживання товару чи виконання будь-якої дії, це:
38. Господарський ризик – це:
39. Основними причинами виникнення економічного ризику є:
40. Така риса ризику, як невизначеність результатів, проявляється в тому, що:
41. Основні функції ризику:
42. Юридичні та фізичні особи змушені шукати кошти і форми захисту від небажаної реалізації ризику це:
43. Ризик пов'язаний з можливістю невиконання фірмою своїх зобов'язань за контрактом або договором із замовником це:
44. Ризик — пов'язаний із можливістю коливань ринкових ставок власної грошової одиниці та інших курсів валют це
45. Нульовий ризик це:
46. Рішення щодо вкладення (інвестування) коштів в активи у певний момент часу для одержання прибутку в майбутньому це:
47. Чистий приведений дохід розраховується за формулою:
48. Граничну величину ставки дисконту, нижче якої проект стає збитковим, віддзеркалює показник:
49. Проект вважається доцільним, коли:
50. Метод дисконтування використовується, якщо:
51. Відсутність будь-яких утрат під час здійснення господарських операцій це:
52. Можливий розмір утрат перевищує прибуток, але не є більшим за виручку, нечасті випадки настання ризику, при середньому рівні ймовірності виникнення даного рівня втрат це:
53. Ймовірність появи випадку втрат, а також розмір можливого збитку від нього це:
54. До найбільш ризикованих відносять такі групи підприємств:

55. До підприємства середнього ступеня ризику відносять такі групи підприємств:

56. Прямий грошовий збиток, що може бути завданий підприємству внаслідок реалізації певного ризику це:

57. Математичне сподівання розраховується за формулою;

58. Один із найпоширеніших напрямів, який полягає в простому ухиленні від прийняття проектів, рішень, обтяжених надмірним ризиком це::

59. Компенсація ризику це:

60. Ситуація, коли наявна інформація не відображає реальні об'єкти з необхідною точністю це:

61. Невідомість свідчить...

62. Які розрізняють типи невизначеності залежно від засобів визначення ймовірності?

63. Критерій песиміста, що орієнтується на кращий з гірших результатів, вважається фундаментальним критерієм. Йдеться про:

64. Людська невизначеність пов'язана ..

65. До зовнішніх факторів прямого впливу на ступінь підприємницького ризику відносять:

66. До внутрішніх факторів впливу на ступінь підприємницького ризику відносять:

67. Наявність ризику зумовлює необхідність вибору в процесі аналізу з альтернативних варіантів найбільш прибуткового варіанту з найменшим ступенем ризику це:

68. За джерелом виникнення ризику він буває:

69. Ризик відхилення від мети у разі вкладання коштів у виробництво інноваційного продукту, науково-дослідні та конструкторські роботи це:

70. Глобальні ризики:

71. Ризики, які підприємство вирішує взяти на себе після проведення аналітичної оцінки прогнозованих результатів і можливих витрат; при цьому їх вплив на діяльність підприємства буде мінімальним це:

72. За відповідністю допустимим межам ризику, що припускають рівень ризику в межах його середнього рівня, тобто середнього стосовно інших видів діяльності та інших господарських суб'єктів це:

73. Під час вибору альтернативних проектів перевага віддається проекту:

74. Внутрішня норма доходності – це та розрахункова норма дисконтування, за якої:

75. Метод оцінювання ризику який дає змогу визначити рівень ризику в тому разі, коли відсутня необхідна інформація для здійснення розрахунків або порів-

няння ґрунтуються на опитуванні кваліфікованих спеціалістів з наступною статистично-математичною обробкою результатів це:

76.Методи оцінювання ризику, які дають змогу оцінити рівень ризику по окремих операціях на основі порівняння з аналогічними, вже багаторазово здійснюваними операціями це:

77.Непередбачені планом розвитку додаткові витрати або прямі втрати виробничих фондів це:

78.Методи оцінювання ризику, які застосовуються лише за наявності достатньо великого обсягу статистичної інформації для отримання точної кількісної величини рівня ризику це:.

79.Втрати, пов'язані із завданням шкоди навколишньому природному середовищу це:

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Донець Л.І.Економічні ризики та методи їх вимірювання. Навчальний посібник - 2006 р. – 320с.
2. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис. — К.: КНЕУ, 2000. — 292 с.
3. Вітлінський В.В., Маханець Л.Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності. Навчальний посібник. – 2008 р. – 424 с.
4. Вітлінський В. В. Ризик у менеджменті. — К.: ТОВ «Борисфен», 1996. — 326 с.
5. Ілляшенко С.М. Економічний ризик. Навчальний посібник. - 2004 р. – 220 с.
6. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризику. Навч.метод. посіб. для сам. вивч. дисц.— К.: КНЕУ, 2006. — 188 с.
7. Клименко С. М., Дуброва О. С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 252 с.
8. Лук'янова В.Економічний ризик. Підручник. – Академія. – 2007 р. – 464 с.
9. Матвійчук А.В. Аналіз і управління економічним ризиком. Навчальний посібник. -2005р. -220 с.
10. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2003. — 188 с.
11. Пасічник В.Г. Економічне обґрунтування господарських рішень. Навчальний посібник. – 2005 р.- 144с.
12. Старостіна А.О. Ризик - менеджмент. Навчальний посібник. -2009 р. - 220с.

Допоміжна:

13. Андрійчук, В. Г. Менеджмент: Прийняття рішень і ризик: Навч. посіб. — К: КНЕУ, 1998. — 316 с.
14. Андрейчикова А. Н. Неопределенность как источник возникновения риска экономической деятельности // Академ. огляд. — 2002. — № 1. — С. 71—75.
15. Андреева Л.О. Сучасні тенденції розвитку підприємництва в Україні / Л.О. Андреева, О.І. Лисак, Л.О. Болтянська // ADVANCES OF SCIENCE. Proceedings of articles the international scientific conference Czech Republic, Karlovy Vary – Ukraine, Kyiv, 28 September 2018. – С. 1357-1366. (0,2 друк.
16. Бондаренко Є. В. Інвестиційні рішення // Держ. інформ. бюл. про приватизацію. — 1999. — № 8. — С. 56—59.
17. Бугара М. Прийняття управлінських рішень у виробничій сфері на основі імітаційного моделювання // Вісн. Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. — 2000. — № 4. — С. 359—361.
18. Бугрова О. Методологічні основи оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень // Економіка України. — 2003. — № 10. — С. 29—32.
19. Василенко В. А. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2002. — 420 с.
20. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія. — К: КНЕУ, 2004. — 480 с.
21. Внукова Н. М., Смоляк В. А. Базова методика оцінки економічного ризику підприємств // Фінанси підприємств. — 2002. — № 10. — С. 15—21.
22. Вяткин В. Н., Гамза В. А., Хэмптон Дж. Дж. Управление риском в рыночной экономике. — М.: Экономика, 2002. — 195 с.
23. Габович Б. А. Стохастическая модель принятия инвестиционных решений в условиях риска // Финансовый менеджмент. — 2003. — № 4. — С. 50—64.
24. Галасюк В. Об основных процедурах принятия экономических решений // Вестн. бухгалтера и аудитора Украины. — 2000. — № 23. — С. 20—26.
25. Гранатуров В. М., Шевчук О. Б. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу. — К.: Зв'язок, 2000. — 152 с.
26. Гранатуров, В. М. Ризики підприємницької діяльності: Проблеми аналізу. — К: Зв'язок, 2000. — 152 с.
27. Грицаєнко Г.І. Прийняття рішень з оптимального управління запасами ремонтно-сервісного підприємства / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Управління ресурсним забезпеченням господарської діяльності підприємств реального сектору економіки» (м. Полтава, 31 жовтня 2018 р.) – Полтава: РВВ ПДАА, 2018. – С. 64-66. **(тези доповіді)**
28. Гуляєва Н. М. Обґрунтування інвестиційних рішень: основні правила і підходи // Регіональні перспективи. — 2000. — № 2—3. — С. 36—39.
29. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення: Технологія прийняття рішень: Пер з англ. — К.: Всеуито, Наук. думка, 2001. — 242 с.
30. Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергеева О. В., Веремейчик О. Ф. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 472 с.
31. Економічний аналіз: Навч. посіб / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Гор-

- батьок; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2001. — 540 с.
32. Економічний ризик: ігрові моделі: Навч. посіб. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко та ін. — К.: КНЕУ, 2002. — 446 с.
 33. Завадських Г.М. Розвиток малого бізнесу. Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: Матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет -конференції, 19-21 березня 2019 р. Ч. 1. — Львів: ЛНАУ, 2019. — с. 69-71
 34. Захарченко В. И. Риск в хозяйственной деятельности: анализ и прогнозирование // Фондовый рынок. —2000. — № 23. — С. 12—15.
 35. Івченко І. Ю. Економічні ризики: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2004. — 304 с.
 36. Кігель В. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. — К.: ЦУЛ, 2003. — 202 с.
 37. Козьменко С. Багаторівнева система прийняття інвестиційних рішень // Економіст. — 2001. — № 6. — С. 52—57.
 38. Кравченко С. Обґрунтування умов фінансування інноваційних рішень // Економіка України. — 2003. — № 2. — С. 41—46.
 39. Лактіонова О. А. Оцінка ризику інвестиційного рішення з точки зору системного підходу // Регіональні перспективи. — 2000. — № 4. — С. 49—51.
 40. Прус Ю. О. Методика визначення економічної ефективності інвестицій в зрошення / Ю. О. Прус // Меліорація та водовикористання: зрошення – потужний фактор розвитку садівництва і виноградарства: матер. VIII наук.-практ. конф. – Мелітополь: Новотроїцьке УВГ, ФОП Ландар С.М., 2018 р. – С. 30-32.
 41. Тебенко В.М. Інноваційні зміни як інструмент управління економікою регіону / В.М. Тебенко // Матеріали I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти» – Львів: ЛНАУ, 2019. – Ч. 2. с.163-166.
 42. Яворська Т.І. Інституціональні засади забезпечення розвитку малого аграрного бізнесу / Т. І. Яворська // «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти»: матеріали I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 19-21 березня 2019 р. Ч. 2. – Львів: ЛНАУ, 2019. – с.128-130

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Навчально-інформаційний портал ТДАТУ <http://nip.tsatu.edu.ua>
2. Наукова бібліотека ТДАТУ <http://www.tsatu.edu.ua/biblioteka/>
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
4. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
6. Internet.